

ՊԻՋՄԱՐՔԻ ԳԼՈՒԽՆ

Ճշդիւ չափեց Պիզմարքի գլուխը Շաքէր հոշակաւոր քանդակագործն՝ որ վերջին տարիներն՝ արքունական մեծ Ատենադպրին ի Քոյունիա կանգնած արձանը քանդակեց։ Այսպիսի չափերու վրայօք գերմանացի մարդաբանք սոսկ գիտական կերպով հետաքրքրական տեղեկութիւնք տուին։

Պիզմարքի գլխոյն չափն է 212 հազարորդամետր. մէկ ջուռէն մինչև միւսն՝ լայնութիւնն է 170 հազարորդամետր. իսկ մինչև հիմա երեւելի մարդկանց ամենէն մեծ գլխոյն չափն է 205 հազարորդամետր 162 ի վրայ։ Պիզմարքի գանկը ըստ գիտական դրութեանց հայուոյն, ունէր 1965 հարիւրորդամետր տարածոց 1867 կրամ կշռով. որով կը գերազանց բոլոր երեւելի մարդկանց գանկերը։

Փանդի ուղեղն 1050 կրամ կը կշռէ. Շիլլէրինը 1580. Տանդէինը 1420. Պայրէնին 1807. իսկ Քիւլիէին, որ աշխարհիս ամենամեծ ուղեղներէն մին է, 1830։

ՊՏՈՅՏ ՄԸ

ԱՅՈՐ՝ ուրիշց ուր՝ պիտի հրաւիրեմ՝ Բագմալեպի ընթերցողները քանի մը վայրկեան, եթէ հաճին, ընկերելու հետս մտօք՝ եթէ երբեք ունեցեր են Աղբիականի Դշնոյն այցելութիւն մը տուած բլլալու բախտը, եթէ չեն ունեցեր՝ երեւակայութեամբ։

Նստինք կոկիկ կոնտոլայ մը՝ երկու միւր նաւալարներով, որոնք տեսած նաւակնին անցնելու սովորութիւնն ունենան։ Երկըննանք զեպ ի Մեծ Զրանցքին կոր գեծը, չուշանանք չի տնտնանք զքսերու պալատին, սուրբ Մարկոսի առջև, նոյնպէս ականարկ մը միայն ձգենք Սալոպէն և Սան Ճիօրձիոյ եկեղեցեաց վրայ, բայց մէկ կողմէն երթալով, վասն զի

ծամը մէկին կը մօտենայ, Երկու կողմերնիս անտառ մը պալատներու, զոհարներու՝ զորս ճարտար ձեռք մը իրարու թով զետեղեր՝ կապեր՝ շարեր է։ Առուայտի ձեռով կամարանիկն պատուհաններ, ծաղկանման և վարգաձև զարդերով վրուագեալ պատշգամներ, զոթացի մարմարեայ ժանեակներ, եռակարգ սիւններ՝ զործ Վերածնութեան, ճոխապաճոյց և ողորկ պորփիրք և օձաքարինք կը զօռտեն աչքդ։ Մէկ կողմէն շոգնաւուց, միւս կողմէն կոնտոյաներու անպաղար երթեկը, վասնզի կիրակի է, գոյնզգոյն շրերը կը ծածանցընեն, և պալատներու ականակալալ շղթայն ծփփուռն ալեակներուն հետ կոհակաւտ կը ճօճայ։ Որոնք արդեօք աւելի մնալական են, պալատները, թէ ծովը, թէ արեւը՝ որ կը ցոլայ կապուտակ հայելոյն մէջ։ Բայց ահա նաւակը ափունք կը դիմէ, հաւաքուած ամբոխը՝ արդէն բան մը կը զուշակէ։ Նաւակէն ելած շեւած մեծ անձնաւորութիւն մը զմեզ կը դիմաւորէ, և ամբոխին աչքն ի մեզ կը դառնայ։ Գեղեցիկ շէնք մը՝ արծառի անուանն. մտնենք ներս՝ առանց վախ մ'ունենալու տանիքին վրայ կեցող պեղեցկաբաշ առիւծէն և ոչ ալ իւր վրան նստողէն։ Ելլենք հրաշալի սանդուխներէն վեր, և ահա փառաշուք սրահ մը՝ ուր զգեսական քաղաքին ազնուականք համախմբեր են։ Գլուխնուս վրայ կախուած է ոսկեկուռ ոսկեկիտուած ձեղուն մը՝ ոսկեփետուր հողաթեւեան հրեշտակներով. կողմակի՝ բիւշանալական ոսկեքանդակ խորանիկներ ոսկեգոյն նկարներով կը պնծազարդեն որմունքը. իսկ դիմացդ՝ մարմարեայ դրան մը մէջէն նկար մը, նկարէ վեր բան մը, հրաշալիք մը՝ սր կը մտքէ, կը դիմէ, կը վերափոխէ խելքդ ալ, միաքդ ալ, ամբողջ էութիւնդ, մարմինդ ու հոգիդ. դա Գեղեցիկն Վերափոխումն է. հոս է վնեւտկեան արուեստին կեղերոն, ինչպէս կ'ըսէ Դէն, և զուգէ, գազաթնակէտն։ Կարծեմ հասկըցար, ո՞վ ընթերցող, ուր տեղ ըլլալիս, ծածկելն այլ ևս աւելորդ է. Գեղեցիկ Դպրութեանց Ակադեմիայն ենք։ Նստինք քիչ մը այս մեծապանծ սըրահին մէջ, և զմայլինք իտալական աստուածային հասնաքներուն հրաշակերտից վրայ։